

lásakor fokozottan figyelembe kell venni a beteg kívánságait. A fogpótlást próba-idő, beszéd- és fűjáspróba után, a szükséges korrekciókat követően lehet véglegesen felhelyezni.

(6) Elektromos ideg ingerlés (TENS)

A fűvósoknál gyakori részleges ajakbénulás legeredményesebb kezelési módja az ajak elektromos ingerlése (TENS). Az ingerlés egyenárammal történik az érintett bőrfelületre ragasztott gumielektrodákon keresztül. A terápia regenerálja a károsodott idegvégződéseket. Egy kúra általában tíz ülés.

Perspektívák

Az orvostudomány óriási ütemben fejlődik. Gyorsabb és pontosabb a diagnosztika, hatékonyabb a terápia. Ennek ellenére, illetve éppen ezért, az orvoslás gyakran elvész a részletekben, a részletek tüneti kezelésében, elmarad az áttekintés, és a terápia így végső soron mégsem hoz eredményt.

A kezelőorvos sokszor rosszul ítéli meg a beteg zenészt. Egyes, az átlagpopuláció számára látens vagy jelentéktelen tünetek a profi muzsikusként számára egzisztenciális veszélyt rejthetnek. Bizonyos betegségek kifejezetten szakmai ártalomként jelentkeznek. A problematikát vi-

szont kevés szakorvos ismeri. Ha a problémát alábecsülik, a kezelés elégtelen. A frusztráció hatására csökken a bizalom, a beteg nem szívesen fordul orvoshoz, nemigen tartja be a terápiás előírásokat. Molsberger et al. (Deutsches Ärzteblatt, 1989) vizsgálata szerint 100 beteg zenészből csak 68 követte orvosát utasításait.

Tapasztalataim szerint a beteg művészek komplex speciális és egyéni kezelést igényelnek. Az érintett területen speciális fogorvos-szájsebész szakorvosokra és speciális szakellátásra van szükség.

(A cikk elsőként a „Das Orchester” 3/98-as számában jelent meg. Köszönjük a közlési jogot!)

1. táblázat

A fogorvossal szemben támasztott követelmények

1. Megfelelő szak- és interdiszciplináris ismeretek (szájsebészet, implantológia)
2. Parodontóziскеzelés
3. Lézertechnika
4. Hatékony megelőzési program
5. Elektroakupunktúra (TENS)
6. Esztétikai megfontolások

2. táblázat

A fogakkal szemben támasztott követelmények énekesek és zenészek esetében

1. Helyes hangképzés a szájpadlás első harmadában
2. Stabil, nyomástűrő fogpótlás
3. A nyelv szabad mozgását biztosító gracilis fogazat
4. A saját fogak konzerválása
5. Esztétikus megjelenés

HUMOR

Illetlen intelmek karmestereknek

35 éves zenekari pályafutásom során számtalan karmesterrel dolgoztam. Csofálattal gondolok egyesekre és ketteseknek a nevére sem emlékszem, vagyis „felejtethők”. A kibicnek semmi sem drága elv alapján sokat beszélgettünk zenekari kollégákkal egymás között, hogy mint karmester, mi vajon mit hogyan csinálnánk – milyen hibát nem követnénk el. Ennek kipróbálására persze nem kerülhetett sor, de néhány praktikus jó tanácsot csokorba szedve (feltételezve jó szándékot) átnyújtanék fiatal karmester kollégáimnak.

Mottó: A kutya ugat, a karaván halad.

Ha csak mosolyogsz valami hibán, a zenész tudja, hogy észrevetted, de ha dühögysz rajta, legközelebb is hibázik.

Ha a zenekar rögtön az első próbán hibátlanul játszana, mikor próbálnád ki, amit már otthon előre elgondoltál.

„Nehézzé válik a könnyű, ha sokáig próbálsz.” (Tokaji András)

Ha csend van a próbádon, nem biztos, hogy érdeklődés az oka – lehet, hogy az unalom jele. Ha egy nehéz állást elsőre rögtön jónak találasz, ne kezd újra és újra eljászatni, mert elromlik.

A sokat beszélő karmester, órájának állandó nézésére kényszeríti a muzsikust.

„Otthon elhatározott mondanivalódat legjobban, ha el sem mondd.” (Tokaji András)

Ha a koncertedet partitúra nélkül vezényled, óriási a felelősség – a zenekaron.

A lényeges dolgokat a próbákon mondd el, a leglényegesebbeket pedig a koncerten vezényeld el – ha tudod.

A koncertet vagy a karmester viszi sikerre, vagy a zenekar rontja el.

Ha a muzsikusként próbát közben azt számolja hány perce és másodperce van még a próba végéig, úgy a helyzeted reménytelen.

„A kiválóan betanított zenekart – a karmester követi.” (Tokaji András)

A próbajátékokon – pár perc után – rögtön tudod, hogy ki érdemel figyelmet, mint ahogy a zenekar elé először felálló karmesterről is rögtön tudja a muzsikusként.

„Ne csak azért szeresd a zenét, mert vezényelheted.” (Tokaji András)

Ne hagyd cserben a zenekart a legnehezebb résznél csak azért, mert pont ott neked is nehéz. (pl.: Stravinsky- Sacre)

Az általad dirigált darab tetőpontja – vagy pontjai – sosem fognak megszólalni, ha közben a fejed a partitúrában van. Aki a próbákon agresszív-zsamok, gondoljon arra, hogy a koncerten a zenekar kezében van.

Ha állandóan vonásnemeket mondasz – mozgásszerűltté teheted vonásaidat, ezt hagyd rájuk, hiszen egy életen át ezt csinálják.

Végül: A nagy karmester dicséri zenekarát: Létezni sem tudnék nélkülük. Az összes hibáimat ők követik el.

Vas László
Rádiózenekar bőgőművésze és titkára